

вирішенням цивільно-правового спору (конфлікту) або проведенням медіації, є медіаційні [8, с. 184]. У зв'язку з чим пропонуємо в тексті Закону виключити поняття «угоди», замінивши його на поняття «договору».

Варто зазначити, що проаналізованим законодавством не встановлено під час дії воєнного стану в державі жодних обмежень щодо укладання вище вказаних договорів (угод) не встановлено. У зв'язку з чим сторони цивільно-правового спору (конфлікту) мають право звернутись до медіатора та укласти вище договори (угоди).

Список використаних джерел

1. Костюченко О. Є., Монаєнко А. О., Атаманчук Н. І. Медіація як форма захисту цивільних прав. *Нове українське право*. 2022. № 1. С. 49–56. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.1.7>.

2. Мазаракі Н. А. Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні: дис. ... доктора. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2019. 484 с.

3. Маковій В. П. Правова природа медіаційних угод. *Південноукраїнський правовий часопис*. 2021. № 1. С. 99–103. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2021.1.17>.

4. Огречук Г.О. Правове регулювання застосування медіації при вирішенні цивільноправових спорів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2016. 213 с.

5. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.

6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (в редакції Закону України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII і подальшими змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

УДК 347.121.2:342.78](477)

Юлія КОРОСТАШИВЕЦЬ,

завідувач кафедри права Київського фахового коледжу туризму та готельного господарств, кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ ЗА ЗАХИСТОМ ОСОБИСТИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В умовах воєнного стану, який був оголошений 24 лютого 2022 року Указ Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» виникло актуальне питання щодо особливостей безпечного звернення до суду за захистом порушених прав, свобод та інтересів.

Ніхто не може бути обмежений у праві на доступ особи до правосуддя. Особа, яка вважає, що її права, свободи чи інтереси були порушені, має право звернутися до суду за їх захистом як особисто, так і через представника. Відмова суду в прийнятті позовних заяв, заяв, скарг, які відповідають вимогам Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), є порушенням права на судовий захист.

Способом захисту порушених цивільних права є звернення в суд в позовному, наказному чи окремому провадженнях, а також право на

перегляд рішень в апеляційному, касаційному порядку, за нововиявленими або виключними обставинами.

Відповідно до ст. 64 Конституції України, права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, навіть в умовах воєнного стану.

Гарантування кожному права на судовий захист та заборона обмеження в такому праві, в тому числі в умовах інтенсивної діджиталізації суспільства, пандемії коронавірусу COVID-19, повномасштабної збройної агресії проти України російської федерації та введення воєнного стану на всій території України, хоча б з точки зору найвищої соціальної цінності життя та здоров'я людини, спонукають до сприяння в забезпеченні плюралізму способів звернення до суду, а не їх обмеження судами [5].

Відповідно до ч. 1–3, 5 ст. 4 ЦПК України, кожна особа має право в порядку, встановленому ЦПК України, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи законних інтересів.

У випадках, встановлених законом, до суду можуть звертатися органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб або державних чи суспільних інтересах.

Відмова від права на звернення до суду за захистом є недійсною.

Жодна особа не може бути позбавлена права на участь у розгляді своєї справи у визначеному ЦПК України порядку.

Способи звернення до суду за цивільним захистом чітко регламентуються ЦПК України, а саме звернення через офіційні електронні адреси судів (електронний спосіб) – електронний суд або безпосередньо через канцелярію суду (проста паперова форма).

Щодо питання звернення в суд через канцелярію, то воно є унормованим і звичною для всіх процедурою.

В умовах воєнного стану та на виконання Конституції України (ст. 55) та Закону України «Про правовий режим воєнного стану», Рада суддів України оприлюднила рекомендації роботи судів в умовах воєнного стану, а саме обмежити за можливості доступ осіб до суду [6].

Для того щоб не порушити при цьому права на захист, повною мірою почалося застосування електронного суду та електронного документообігу.

Документообіг у судах в електронному вигляді є порівняно новим і його порядок застосування не завжди є однозначним для всіх учасників процесу.

Для здійснення документообігу в електронній формі учасники процесу мають бути зареєстровані в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі.

Однак, реєстрація в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі не позбавляє права на подання документів до суду в паперовій формі.

Особи, які зареєстрували офіційні електронні адреси в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі, можуть подати процесуальні, інші документи, вчинити інші процесуальні дії в електронній формі виключно за допомогою Єдиної судової інформаційно-

комунікаційної системи з використанням власного електронного цифрового підпису, прирівняного до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги», якщо інше не передбачено ЦПК України (ч. 8 ст. 14 ЦПК України).

Звернення особи до суду через офіційну електронну адресу суду з процесуальним електронним документом, який підписаним електронним цифровим підписом є належним та правомірним способом безпосереднього звернення до суду, який нічим не відрізняється від безпосереднього звернення до суду через канцелярію або традиційними засобами поштового зв'язку і має кваліфікуватися саме як безпосереднє звернення до суду.

Наявність в судів офіційних електронних адрес, з урахуванням принципу пропорційності, свідчить, що направлення підписаного електронного процесуального документа на офіційну, загальновідому, електронну адресу суду є безпосереднім зверненням до суду з письмовим документом та зумовлює обов'язкове прийняття судами електронних процесуальних документів, які направлені на офіційну електронну адресу суду та відповідають вимогам ч. 8 ст. 43 ЦПК України, оскільки держава не вправі обмежувати права особи без певної мети для захисту якогось суспільного інтересу [5].

Відповідно до ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру.

Аналізуючи практику Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду та Великої Палати Верховного Суду можна дійти висновку, що «застосування принципу пропорційності при здійсненні судочинства вимагає такого тлумачення підпункту 15.5 пункту 1 розділу XIII «Перехідні положення» ЦПК України, яке б гарантувало особі право на безпосереднє звернення з апеляційною скаргою до апеляційного суду, як визначено у статті 355 ЦПК України, оскільки держава не вправі обмежувати права особи без певної мети для захисту якогось суспільного інтересу» [7].

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
3. Про введення воєнного стану в Україні Указ Президента України № 64/2022 від 24.02.2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
4. Цивільний процесуальний кодекс України 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.